Memo

Status en gevolgen van een principebesluit tot herindeling

Opgesteld door het projectoverleg bestuurlijke toekomst Brummen, met review van BZK

De gemeenteraad van Brummen overweegt in januari 2026 een “principebesluit” te nemen om bestuurlijk te fuseren met ofwel de gemeente Zutphen, ofwel de gemeente Rheden. Beide gemeenten participeren in het lopende vervolgonderzoek.

In de gemeenteraad van Brummen is de vraag gesteld wat de juridische en bestuurlijke status is van dit principebesluit, met als verbonden subvragen (a) wat na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 nog de ruimte is voor de nieuwe raad/raden voor invloed op de uitvoering van genoemd principebesluit, en (b) hoe het verdere proces bij een herindeling verloopt.

In het navolgende van deze memo het antwoord op deze vragen, verzameld door het projectoverleg van het vervolgonderzoek naar de bestuurlijke toekomst van Brummen, en geverifieerd door het ministerie van BZK.

1. Wat is de status van een principebesluit?

Een principebesluit is géén juridisch bindend besluit, maar een politiek-bestuurlijke koersvaststelling. Het laat zien:

- dat een gemeenteraad bereid is om tot herindeling te komen met een specifieke partner;
- dat de gemeenten in kwestie het initiatief wensen te nemen voor het vervolgtraject van herindeling op grond van de Wet Arhi.

Een principebesluit is herroepbaar of wijzigbaar. Tot het moment dat het definitieve herindelingsadvies is vastgesteld en bij het Rijk is ingediend, kunnen (en mogen) de betrokken gemeenteraden (en dus ook de nieuwe raden) nog van koers veranderen.[1]

2. Wat kan een nieuwe raad in 2026 nog beslissen?

De gemeenteraad die na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 aantreedt:

- kan het eerdere principebesluit dus heroverwegen, bijvoorbeeld op basis van:
    - nieuwe inzichten (uit vervolgonderzoek),
    - politieke samenstelling,
    - veranderende omstandigheden.
- is niet gebonden aan het principebesluit, zolang nog géén definitief herindelingsadvies is vastgesteld en verzonden aan de provincie / minister van BZK.
- stelt het herindelingsontwerp[2] vast (als besloten wordt een herindelingsontwerp te gaan maken).

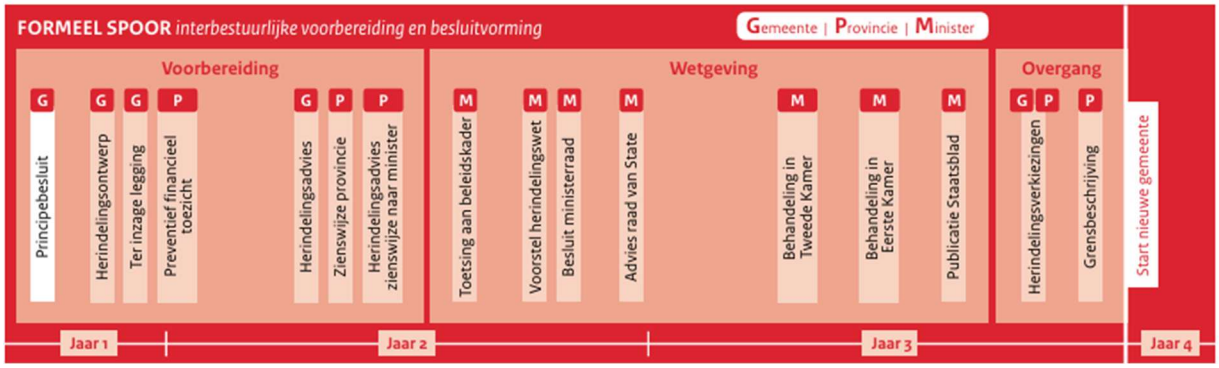
---

[1] Daarna is het aan de wetgever. In de herindeling Land van Cuijk -als voorbeeld- is het wel zo geweest dat een half jaar voor de datum van herindeling de gemeente Grave nog via een novelle is toegevoegd aan het wetsvoorstel, maar dat was een uitzonderlijke situatie.

[2] Het vaststellen van een herindelingsontwerp volgens de Wet algemene regels herindeling (Wet arhi) betekent dat de betrokken overheden (meestal de betrokken gemeenteraden, Provinciale Staten of de

3. Hoe ziet het vervolgproces eruit als Brummen (en de andere gemeente) in januari 2026 kiest voor herindeling?

Hieronder het herindelingsproces in vogelvlucht:

Als in januari 2026 een principebesluit wordt genomen tot herindelen, dan volgt dus nog een heel proces met allerlei stappen en besluitvormingsmomenten (waaronder go-/nogo-momenten) voordat de nieuwe gemeente een feit is. Uitgaande van bovenstaand schema praten we dan over een start van de nieuwe gemeente per 1 januari 2029.

Volgens het handboek herindelen (BZK, 2020) wordt -gekoppeld aan een principebesluit- meestal ook meteen een besluit genomen tot het maken van een herindelingsontwerp, de eerstvolgende stap in het proces van herindelen. Dit om geen tijd te verliezen. Het is echter wel degelijk mogelijk om het besluit tot het maken van een herindelingsontwerp, over te laten aan de nieuwe gemeenteraad/-raden van na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026. Dit laatste kan dan wel voor vertraging gaan zorgen en kan bijvoorbeeld betekenen dat de nieuwe gemeente pas per 1 januari 2030 van start kan gaan.

Belangrijk in dit laatste kader om mee te geven, is dat voorstellen tot herindelen die na 1 juli van enig jaar bij het Rijk binnenkomen, niet meer kunnen worden meegenomen voor herindeling per het eerstvolgende jaar. Dit betekent dat 1 juli van een jaar geldt als een zogenoemde “fatale datum”: daarna wordt een voorstel pas meegenomen in de procedure voor het jaar dáárna. Dit geldt ook voor de stukken die provincies aanleveren; die moeten vóór 1 juli bij het ministerie van BZK liggen om nog kans te maken op tijdige behandeling.

---

minister) een conceptregeling op papier zetten voor een mogelijke gemeentelijke herindeling — bijvoorbeeld een fusie, grenswijziging of opheffing van gemeenten. Na vaststelling is het ontwerp nog geen definitief besluit, maar een concept dat volgens de wet verplicht ter inzage moet worden gelegd, zodat inwoners en andere belanghebbenden hun mening (zienswijzen) kunnen geven. Dit herindelingsontwerp wordt na de terinzagelegging – met de eventuele aanpassingen die zijn voortgekomen uit de ontvangen zienswijzen – omgezet in een herindelingsadvies aan de minister van BZK, dat eveneens door de raden wordt vastgesteld.